

AANBEVELINGEN VOOR HET BELGISCHE OCTROOIBELEID

Bruno van Pottelsberghe,
Voorzitter van de brainstormsessies, namens de CRB
Université Libre de Bruxelles, Solvay Business School, ECARES, CEB, DULBEA and CEPR, London,
Solvay SA Chair of Innovation
Chief Economist, EPO

Siska Vandecandelaere (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven)

Emmanuel de Béthune (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven)

Samenvatting	2
Inleiding	3
Kosteloze/voordelige IE-audit voor kmo's	8
Permanente ondersteuning – en beheer – van het IE-beleid van de universiteiten	10
Vermindering van de octrooikosten	11
De universiteitsprogramma's aanpassen	13
Academische onderzoekers opleiden	14
Kortlopende intensieve opleiding voor de kaderleden van kmo's	15
Informatie over IE centraliseren	17
Een "IE-forum" en een "Belgische Octrooiprijs" organiseren	18
Een efficiënt Belgisch octrooigeschillensysteem	20
Beleidsondersteuning voor de verbetering van het Europese octrooisysteem in het algemeen	22
Bibliografie	23
Bijlage	25
Lijst van deelnemers op 8, 11 en/of 12 juni	30

Uit de meeste innovatie-indicatoren blijkt dat er een brede kloof gaapt tussen België en de meest innoverende landen in Europa (CRB, 2006). In deze context hebben de federale sociale partners, die zich bewust zijn van het belang van innovatie voor de langetermijngroei en de sociale bescherming, de CRB (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven) gevraagd verschillende werkgroepen op te richten teneinde concrete beleidsaanbevelingen te formuleren over specifieke beleidsinstrumenten die rechtstreeks in verband staan met de Belgische prestaties op het vlak van innovatie. Deze werkgroepen behandelen de volgende thema's : fiscaal beleid inzake O&O en de optimale mix van fiscale beleidsmaatregelen en rechtstreekse regeringssteun voor O&O (bv. subsidies); normalisatie en kennistransfer van de wetenschap naar de industrie; ondernemerschap; en intellectuele eigendom (IE). Het laatstgenoemde onderwerp werd mee geselecteerd ingevolge de relatief zwakke octrooi-prestaties van België in vergelijking met andere Europese landen.

Deze nota vat de resultaten samen van drie brainstormsessies over de beleidsmaatregelen op het vlak van intellectuele eigendom, die begin juni 2007 in Brussel plaatsvonden. Daarop waren tal van Belgische deskundigen uit het bedrijfsleven, de academische wereld en (federale en gewestelijke) overheidsinstellingen uitgenodigd en vertegenwoordigd. Bovendien hebben vertegenwoordigers van het Franse en het Zwitserse octrooibureau en van de Europese Commissie een wezenlijke bijdrage tot de debatten geleverd.

Samenvatting

Toegang vergemakkelijken – Opleiden – Informeren – Een Europese speler worden

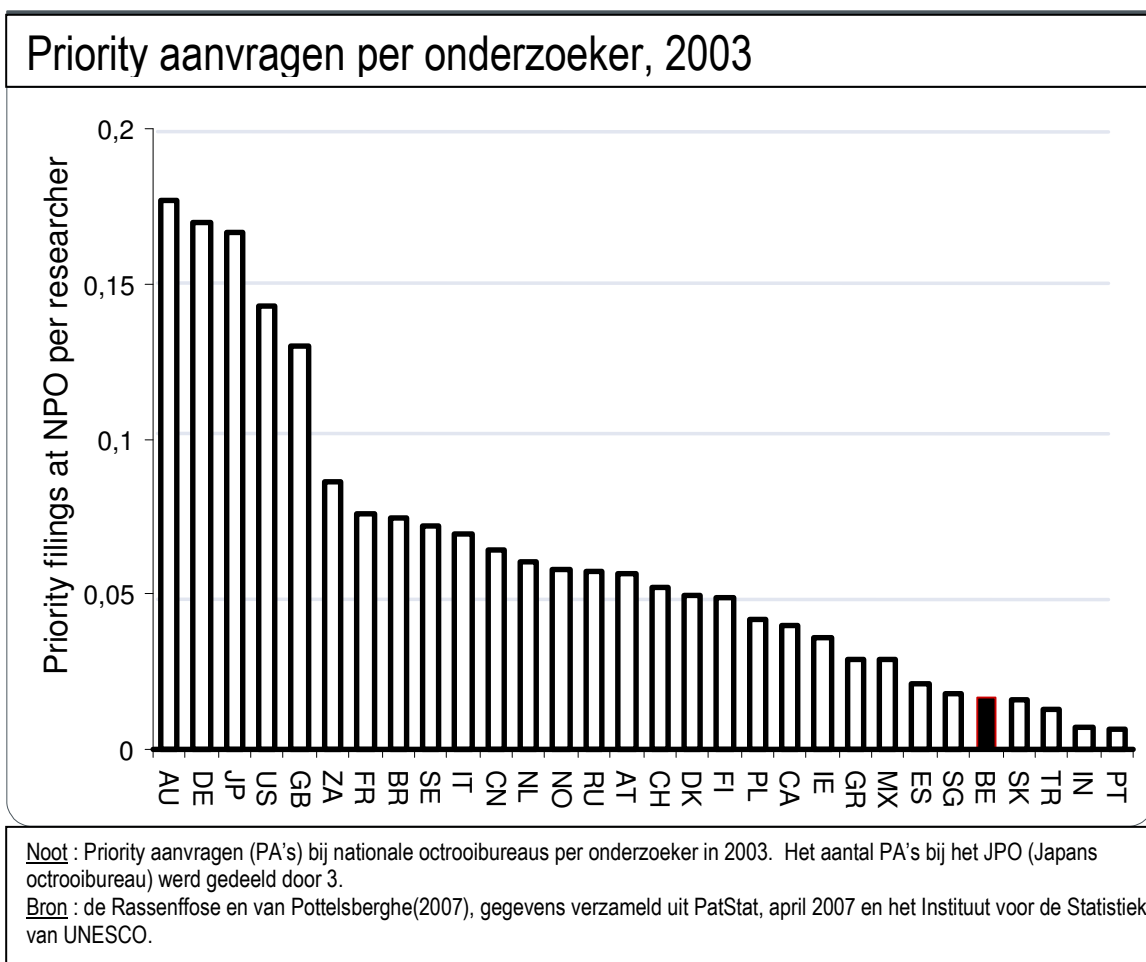
1. Kosteloze of voordelige IE-audit voor kmo's
2. Permanente ondersteuning – en beheer – van het IE-beleid van de universiteiten
 - Human resources verstrekken aan de TTO's
 - De opleiding van werknemers van TTO's ondersteunen
 - Financiële ondersteuning verlenen om de kosten van de octrooiaanvragen te helpen dragen
 - Fusies stimuleren om TTO's in staat te stellen een minimaal schaalvoordeel te bereiken
3. De octrooikosten verminderen
 - Een premiesysteem instellen om de kosten van de eerste octrooiaanvragen voor kmo's te dekken
 - Op Europees niveau lobbyen om de kosten voor kmo's te verminderen
4. De universiteitsprogramma's aanpassen
 - Onderwijs in IE-basiskennis opnemen in de universiteitsprogramma's
 - De invoering van een multidisciplinaire mastertitel in IE-management aanmoedigen
5. Academische onderzoekers opleiden
 - IE-opleiding aanbieden aan onderzoekers in wetenschappelijk georiënteerde programma's
 - De erkenning van octrooien als wetenschappelijke bijdrage verbeteren
6. Kortlopende intensieve opleiding voor de kaderleden van kmo's
7. Informatie over IE centraliseren
 - Een brochure opstellen en een website ontwikkelen die basisinformatie bevatten over evenementen en opleidingen
8. Een "IE-forum" en een "Belgische octrooiprijs" organiseren
 - Een landelijk IE-forum creëren
 - Een jaarlijkse "Belgische octrooiprijs" creëren
9. Een efficiënt Belgisch octrooigeschillensysteem
 - IE-geschillen in één enkele rechtbank (speciale IE-kamer) centraliseren
 - De opleiding van gespecialiseerde rechters en advocaten verbeteren (of eisen)
10. Beleidsondersteuning voor de verbetering van het Europese octrooisysteem in het algemeen
 - Het Londen Protocol op politiek niveau ondersteunen (en ratificeren)
 - Het Engels als octrooitaal in België aanvaarden
 - De implementering van een Europees geschillensysteem op politiek niveau ondersteunen
 - De ontwikkeling van een databank met "van kracht zijnde octrooien" stimuleren

Inleiding

Relatief zwakke octrooiprestaties

De relatief zwakke octrooiprestaties van België hebben de sociale partners ertoe aangezet te onderzoeken welk beleidstype ten uitvoer zou kunnen worden gelegd om het gebruik van octrooien door kennisgenererende instellingen aan te moedigen. Terwijl het bekend is (zie bv. CRB, 2006) dat de innovatie-inspanningen van België (gemeten aan de hand van het relatieve niveau van de O&O-uitgaven, of van de O&O-intensiteit) overeenstemmen met het gemiddelde in de Europese Unie, is de octrooi-prestatie van ons land relatief zwak. Dit blijkt duidelijk uit de onderstaande grafiek: België behoort tot de groep van landen met het kleinste aantal priority aanvragen per onderzoeker.³ Er is geen reden om aan te nemen dat onderzoekers in België een lagere productiviteit zouden bereiken dan in andere landen. Hieronder worden twee andere hypothesen bekeken.

Grafiek 1: Priority aanvragen per onderzoeker bij nationale octrooibureaus, 2003

³ Een octrooi kan via verschillende kanalen worden verkregen. De meeste kandidaten starten met een nationale octrooiaanvraag. Indien de kandidaat exclusief op zijn/haar binnenlandse markt wil opereren, zal hij/zij het daarbij houden. Zo niet, zal hij of zij ten laatste één jaar na datum van de priority aanvraag bijkomende aanvragen moeten indienen in andere landen. Voor een bescherming in verschillende of in alle EPC-landen kan de kandidaat gebruik maken van de gecentraliseerde EPO-procedure. De verschillende kanalen voor het verkrijgen van een octrooi worden uitvoerig uiteengezet in Stevnsborg en van Pottelsberghe (2007).

Een minder sterke neiging tot octrooieren

Gelet op het belang van de chemische en de farmaceutische industrieën in België had men een veel hoger octrooiniveau kunnen verwachten, aangezien deze industrieën traditioneel een vrij sterke neiging vertonen om hun uitvindingen te octrooieren. Dit zou wel eens het gevolg kunnen zijn van de zeer beperkte neiging om in België uitvindingen te octrooieren. Zelfs als de rechtstreeks bij het EPO geregistreerde priority aanvragen door in België gevestigde uitvinders mee in aanmerking worden genomen, behoort België nog tot de slechtst scorende landen wat het aantal geregistreerde octrooien per onderzoeker betreft (zie bijlage A.3.).

Octrooiaanvragen zijn sterk geconcentreerd in een klein aantal grote ondernemingen. Dit geldt in heel wat landen. Bij het EPO is 10% van de aanvragers goed voor 90% van de registraties. Bijgevolg zijn de overige 90% goed voor slechts 10% van de aanvragen. België geeft een gelijkaardig beeld te zien. Zowel de kleine als de grote ondernemingen hebben evenwel een minder sterke neiging om hun uitvindingen te octrooieren dan hun tegenhangers in de buurlanden.

Het effect van de buitenlandse ondernemingen

Een andere mogelijke verklaring voor de vrij matige prestatie die tot uiting komt in grafiek 1 heeft wellicht betrekking op het hoge aandeel van buitenlandse O&O in België. Aangezien de multinationals die in het buitenland onderzoeksactiviteiten verrichten doorgaans hun IE in eigen land beheren, zou het aantal in België verrichte uitvindingen die echter in het buitenland worden geoctrooieerd in grafiek 1 niet zijn meegerekend. Guellec en van Pottelsberghe (2001, 2004) hebben het belang van dit verschijnsel gemeten. Zij zijn tot het besluit gekomen dat het aandeel van de octrooien voor uitvindingen door binnenlandse uitvinders, maar die worden geoctrooieerd door ondernemingen die gevestigd zijn in een derde land, in België vrij groot is, nl. 25 tot 35%. Deze percentages lijken de resultaten die naar voren komen in de eerste grafiek enigszins tegen te spreken of te compenseren. Maar zelfs indien aan België een virtuele verhoging van 25% werd toegekend om zijn hoge aandeel van buitenlandse O&O te compenseren, dan nog zou de relatieve positie van ons land ter zake zorgwekkend blijven (we mogen niet vergeten dat de impact van "foreign filing" ook in andere landen voelbaar is, zij het in mindere mate).

Een verontrustende toestand

De situatie die in grafiek 1 wordt voorgesteld, is om verschillende redenen verontrustend. De eerste reden is de huidige context van internationalisering van de onderzoeksinspanningen en van de wereldwijde verspreiding van kennis. Ideeën die in een bepaald land worden gecreëerd, kunnen in andere landen worden geëxploiteerd of gecommmercialiseerd. Deze globalisering van de kennisbenutting maakt het voor ondernemingen van cruciaal belang hun "ideeën" op een efficiënte manier te beschermen. Door zowel in eigen land als in het buitenland een octrooi te hebben, kunnen ondernemingen hun concurrentievermogen in het buitenland versterken. Ten tweede telt België een hoog aantal kmo's, wier enige bron van concurrentievoordeel vaak voortspruit uit hun creativiteit en innovatief denken. Deze ontastbare troeven kunnen efficiënter worden benut door de intellectuele eigendom op een pertinente manier te beheren en te doen respecteren. Ten derde, naarmate meer ondernemingen de IE-strategie een centrale plaats geven in hun businessplanning of in hun managementstrategie, kunnen de landen met een efficiënter IE-systeem meer ondernemingen uit de hele wereld aantrekken en de voordelen genieten van de intensieve economische activiteiten en van een meer uitgesproken focus op innovatie in het algemeen. Ten vierde, aangezien octrooien altijd de namen van de uitvinders vermelden, vormt de (wereldwijd beschikbare) publicatie ervan in zekere zin een "technologische" beloning en een duidelijke erkenning van de creativiteit van een uitvinder, die op zich een stimulans vormt om meer te gaan uitvinden.

Dit rapport heeft tot **doel** de beleidsaanbevelingen te formuleren die gedurende drie brainstormsessies m.b.t. het gebruik van het octrooisysteem in België werden besproken. De deelnemers waren vertegenwoordigers van universiteiten, de industrie, octrooigemachtigden en overheidsinstellingen (zowel op federaal als op gewestelijk niveau). De besprekingen waren uiteindelijk toegespitst op de vraag hoe de octrooicultuur in België kan worden verbeterd en hoe niet-gebruikers (vooral de kennisgenerende instellingen die op het octrooisysteem een beroep zouden moeten doen) kunnen worden aangemoedigd om dat effectief te doen.

De besprekingen waren gebaseerd op drie voorafgaande **werkhypothesen**:

- De groepen waren het erover eens dat de discussies niet moesten worden toegespitst op de vraag of het octrooisysteem goed of slecht is voor de maatschappij, of op de vraag of sommige specifieke technologieën (bv. stamcellen of software-uitvindingen) al dan niet tot octrooieerbare materies moeten behoren. Er werd expliciet van uitgegaan dat het octrooisysteem goed werkt en dat Belgische ondernemingen veel minder terugvallen op het octrooisysteem dan de ondernemingen in de buurlanden.⁴ Er werd ook duidelijk verklaard dat “één enkele maat niet iedereen past”, aangezien het octrooisysteem voor sommige sectoren of technologieën (bv. handelsmethoden of software) heel wat minder efficiënt is.
- Voorts werd erkend dat het octrooisysteem deel uitmaakt van het veel ruimere complexe nationale innovatiesysteem. De onderstaande beleidsaanbevelingen moeten bijgevolg worden aangevuld met (of ingepast in) een meer geïntegreerd innovatiebeleid, dat ook ondersteuning voor de oprichting van nieuwe ondernemingen, O&O-belastingkredieten, subsidies, financiering van openbaar onderzoek en onderwijsbeleid omvat. Bovendien bestaan er naast octrooien nog andere instrumenten op het vlak van intellectuele eigendom (handelsgeheimen, auteursrechten, handelsmerken, ontwerpen) die mee in aanmerking moeten worden genomen.
- Bovendien wordt ook erkend dat sommige van de onderstaande aanbevelingen reeds gedeeltelijk door gewestelijke of federale instellingen werden geïmplementeerd. Niettemin moet de noodzaak worden onderstreept om de draagwijdte en de kracht van deze aanbevelingen te verhogen en deze zo veel mogelijk te verspreiden. Deze aanbevelingen werden geformuleerd omdat een meerderheid van de deelnemers het gevoel had dat zij in België niet of onvoldoende werden ontwikkeld.

Hieronder worden tien algemene aanbevelingen (waaronder een of meerdere subaanbevelingen) opgesomd en kort omschreven. Ze worden in vier categorieën ondergebracht. De eerste heeft betrekking op een vlottere toegang tot het octrooisysteem, de tweede betreft het aanleren van IE-competenties, de derde pleit voor een verbeterd informatiesysteem inzake IE-topics en de vierde roept op tot een actievere bijdrage tot de integratie van het Europese octrooisysteem.

- **Betere toegang tot het octrooisysteem tegen lagere kosten**, in het bijzonder voor kmo's, individu's of kennisgenerende instellingen die weinig of geen middelen besteden aan de bescherming van hun intellectuele activa (A1 – A3).
- **Betere bewustwording, via opleiding, over het systeem van intellectuele eigendom in het algemeen** en het octrooisysteem in het bijzonder (A4-A6).
- **Verbetering van de informatie** over het systeem van intellectuele eigendom in het algemeen en het octrooisysteem in het bijzonder (A7-A8).
- **De zichtbaarheid als Europese speler verhogen** door bij te dragen tot een beter en meer geïntegreerd Europees octrooisysteem (A9-A10).

⁴ Discussies over de algehele efficiëntie van het octrooisysteem en de manier waarop het is opgezet, kunnen worden geraadpleegd in Scotchmer (2004), Jaffe en Lerner (2004), Encaoua et al. (2006) en Guellec en van Pottelsberghe (2007). Van Pottelsberghe en van Zeebroeck (2008) geven een eerste indicatie van de vermindering in kwaliteit van octrooiaanvragen bij het EPO.

I. DE TOEGANG TOT HET OCTROOISYSTEEM VERGEMAKKELIJKEN

- Kosteloze of voordelige IE-audit voor kmo's
- Permanente ondersteuning – en beheer – van het IE-beleid van de universiteiten
- De octrooikosten verminderen

1. Kosteloze/voordelige IE-audit voor kmo's

PROBLEEM:

Het is welbekend dat een groot deel van de innoverende kmo's te weinig geïnformeerd zijn over IE en over een zwakke of helemaal geen IE-strategie beschikken. Bovendien bezitten de kmo's vaak weinig kennis van het IE-systeem en hebben ze te weinig tijd om aan opleidingen deel te nemen.

Voorts wordt algemeen erkend dat het eerste octrooi het moeilijkst te verkrijgen is, aangezien hiervoor tijd en financiële middelen nodig zijn, voor een recht dat niet goed wordt begrepen en vrij complex is. Wanneer een kmo eenmaal een aanvraag voor een octrooi heeft ingediend, volgen andere octrooien doorgaans vanzelf.

VOORGESTELDE OPLOSSING:

Er zou **een kosteloze of voordelige IE-auditdienst** worden aangeboden voor beginnende hightechbedrijven en innoverende kmo's zonder IE, om deze bewust te maken van de voordelen van de bescherming van de IE. Een IE-consulent zou proactief het bedrijf bezoeken en analyseren in welke mate ondernemingen diverse officiële of officieuze instrumenten zouden kunnen gebruiken om hun IE te beschermen (octrooien, handelsmerken, auteursrechten, bedrijfsgeheimen enz...). Deze dienst zou twee tot drie dagen in beslag nemen en zou worden afgesloten met een uitvoerig verslag over de behoeften van de onderneming en over de manier waarop een IE-beleid haar positie op de markt en haar concurrentievermogen zou kunnen versterken. Een methodologische gids zou eveneens kunnen worden opgesteld en zou aangeven welke informatie, samen met goede praktijken, het best in een IE-audit kan worden opgenomen.

De auditor zou werken op basis van de reeds bestaande diensten op gewestelijk en federaal niveau. België heeft bv. 9 PATLIB-centra (waarvan er drie zijn geïntegreerd in verschillende "Centra-De Grootte")⁵ die informatie verspreiden en kmo's, individuele uitvinders en academici ondersteunen op het vlak van IE. Bovendien bieden de gewesten innovatiegerelateerde diensten aan. Sommige van die diensten zouden meer bepaald op IE-materies kunnen worden toegespitst. Het gedeelte van de beoordeling dat verband houdt met het octrooi zou bovendien kunnen steunen op de diensten van de nationale Dienst voor de Intellectuele Eigendom voor onderzoek naar bestaande praktijken en algemeen advies over de octrooieerbaarheid en de opstelling van het octrooi zelf. Er zou een kleine kostprijs kunnen worden aangerekend om een minimum aan motivatie te waarborgen. De IE-auditdienst zou gebruik kunnen maken van de ervaring in Frankrijk (zie bijlage 1), waar deze dienst gratis wordt verstrekt.

Het Franse programma werd in 2004 opgezet en op dit moment wordt een onafhankelijke evaluatie uitgevoerd. De eerste resultaten wijzen op een hoog niveau van efficiëntie. Van een steekproef van honderd ondernemingen die in 2005 gebruik maakten van de diensten vond 92% deze dienstverlening goed tot uitstekend en had 80% een beter inzicht in de waarde van IE voor hun bedrijf. 97% (van de 87 bedrijven die op de vraag antwoordden) zou andere bedrijven de voorafgaande IE-diagnose aanraden. Het Franse octrooibureau (INPI) raamt de kostprijs van een IE-audit op ca. 1500 euro.

Indien het initiatief goed wordt beheerd, zou het niet alleen zorgen voor een grotere en betere bescherming van de intellectuele eigendom, maar ook voor:

- veranderingen in de interne organisatie en een bewustmaking van de werknemers
- een beter gebruik van de informatie in de octrooien (technology watch)

⁵ De drie PATLIB-centra in de «Centra-De Grootte» zijn WTCB-CSTC (bouwbedrijf), WTCM-CRIF (technologische industrie) en CENTEXBEL (textiel).

2. Permanente ondersteuning – en beheer – van het IE-beleid van de universiteiten

PROBLEEM:

TTO's (Technology Transfer Offices) die gevestigd zijn in universiteiten ontberen doorgaans de middelen en de competentie om een kennistransfer tot stand te brengen door spin-offs te creëren en octrooien voor academische uitvindingen aan te vragen. De KUL is weliswaar al meer dan dertig jaar actief aan het octrooieren (cf. Debackere en Veugelers, 2005), maar ook andere universiteiten in België zijn de laatste twintig jaar geleidelijk begonnen met het actief octrooieren, en dit met vrij weinig middelen en beperkte infrastructuur. De academische octrooiactiviteiten zijn snel toegenomen (cf. van Pottelsberghe (2007) en Sapsalis en van Pottelsberghe (2003)), maar dit proces wordt nog niet volledig aanvaard door academische onderzoekers en de vrij jonge TTO's kampen nog steeds met een gebrek aan specifieke competenties en financiële middelen.

Academische octrooien worden soms bekritiseerd omdat ze de kwaliteit en de kwantiteit van academisch onderzoek zouden kunnen verminderen. Voor zover wij weten hebben slechts enkele zeldzame gevallen een potentieel negatieve impact van academische octrooien aangetoond. De literatuur ter zake komt eerder tot de conclusie dat er een positief verband is tussen academische octrooiering en wetenschappelijke productiviteit (cf. de studies van Geuna en Nesta (2006), van Zeebroeck et al. (2007) en van Pottelsberghe (2007) en de specifiek Belgische empirische evidentie die wordt verstrekt door Van Dierdonck et al. (1990), Saragossi en van Pottelsberghe (2003), Sapsalis en van Pottelsberghe (2007) en van Looy et al. (2006)).

VOORGESTELDE OPLOSSING:

Ga door met de financiële ondersteuning van TTO's in universiteiten voor de kosten die worden veroorzaakt door:

- 1) **human resources** (of lonen);
- 2) **de opleiding van de werknemers van TTO's;**
- 3) **de octrooiaanvragen op internationaal niveau.**

Terzelfder tijd moeten deze openbare financiële middelen worden verantwoord en kan worden gezorgd voor een beter beheer, gelet op de rechtstreekse en onrechtstreekse economische effecten van TTO-activiteiten voor zowel de universiteit als de maatschappij.

Aangezien schaalvoordelen een belangrijke rol spelen, moet zoveel mogelijk worden gezorgd voor synergiën tussen de TTO's van middelgrote instellingen.

3. Vermindering van de octrooikosten

PROBLEEM:

Octrooieren is duur. Om op Europees niveau een octrooi aan te vragen, in stand te houden en te handhaven, moeten verschillende kosten⁴ worden gedragen, waaronder (zie van Pottelsberghe en François, 2006) :

- registratiekosten bij de nationale octrooidienst, registratiekosten bij het EPO (Europees Octrooibureau), opzoekingskosten, onderzoekskosten;
- kosten van de octrooigemachtigde voor het opstellen en opvolgen van de aanvraag;
- vertalingkosten, afhankelijk van het gewenste geografische beschermingsgebied;
- jaarlijkse vernieuwingskosten, afhankelijk van de gewenste duur van de bescherming in een bepaald land.

Volgens de simulaties van van Pottelsberghe en François (2006, cf. de samenvatting in bijlage A.5) kunnen de totale kosten van een Europees octrooi variëren van 20.000 tot 40.000 euro, naargelang van het aantal landen waarvoor de bescherming moet gelden en van andere factoren. Deze kosten zijn 6 tot 12 maal hoger dan in de VS of in Japan. Voor kmo's en universiteiten vormen deze geraamde kosten een ware belemmering om een beroep te doen op het octrooisysteem, vooral wanneer de voordelen die voortvloeien uit de octrooirechten niet goed worden begrepen.

De huidige boom in octrooiaanvragen bij het EPO, het USPTO en de Japanse of Chinese octrooidiensten zou eerder moeten leiden tot hogere octrooitarieven, om de vraag naar octrooien van lage kwaliteit te verminderen. Wat België betreft, is echter vooral het feit dat vrij weinig gebruik wordt gemaakt van het octrooisysteem zorgwekkend. De kosten voor een octrooiaanvraag in België zijn vrij hoog, vooral in relatieve termen (per capita), zoals wordt aangetoond in de Rassenfosse en van Pottelsberghe (2007). De aangekondigde vermindering van de aanvraagkosten in België, nl. van ca. 900 tot ca. 300 euro, is dan ook welkom (zie bijlage A.4 voor de kostenstructuur bij de Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom).

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN (bovenop de gratis IE-auditdiensten):

Stel een systeem van cheques in (bv. 2000-4500 euro) voor de kosten van octrooiaanvragen waarmee een onderneming een gedeelte van de kosten voor de octrooigemachtigde en van de registratiekosten kan betalen. Dit systeem heeft het voordeel dat het zeer flexibel is (lage administratiekosten) en teneinde misbruiken te voorkomen (sommige uitvindingen kunnen nl. niet worden geoctrooieerd of in sommige gevallen is het nuttiger de uitvinding geheim te houden), zou aan de premie een voorafgaande IE-auditdienst kunnen worden verbonden. Aan de premie zou ook de voorwaarde kunnen worden verbonden dat de octrooieerbaarheid vooraf wordt geëvalueerd door de Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom. Er zou ook een waar optiesysteem kunnen worden ingevoerd, waarin een eerste premie de priority aanvraag in België zou compenseren (bv. 2000 euro) en waarin een tweede premie de Europese en internationale aanvraag zou compenseren (bv. 2500 euro).

Doe aan **Europese lobbying om de kosten voor kmo's te verminderen** (bv. lagere registratiekosten en onderzoekskosten bij het EPO voor kmo's en universiteiten, zoals in de Verenigde Staten en Japan.

⁴ Octrooibeschermtng kan worden verkregen in verschillende of zelfs alle verdragsluitende landen van het Europese Octrooiverdrag (EPC) door de gecentraliseerde EPO-octrooiverleningsprocedure te doorlopen. Het Europese octrooisysteem wordt evenwel complex en duur vlak na de verlening van het octrooi, wanneer het moet worden gevalideerd, van kracht moet worden en vernieuwd moet worden in elk land, waarin telkens een eigen wetgeving en een eigen kostenstructuur geldt (van Pottelsberghe, 2007, blz. 156).

II. BEWUSTMAKING VERBETEREN VIA OPLEIDING

- De universiteitsprogramma's aanpassen
- Academische onderzoekers opleiden
- Kortlopende intensieve opleiding voor de kaderleden van kmo's

4. De universiteitsprogramma's aanpassen

PROBLEEM:

De grote meerderheid van de deelnemers wees op het gebrek aan IE-cultuur en IE-bewustzijn in België. Er zijn in België ook te weinig ervaren professionals en IE-deskundigen die een brede waaier van expertise en vaardigheden met elkaar combineren (basis van het octrooirecht, wetenschappelijke kennis, zakelijke vaardigheden, IE-strategie, economische aspecten van de octrooien).

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN:

Creëer of stimuleer het onderwijzen van basiskennis van intellectuele eigendomsrechten in de universiteitsprogramma's (met inbegrip van de diverse intellectuele-eigendomsrechten die men kan doen gelden: merken, auteursrechten enz.). In het kader van een opleiding voor bachelor en master in wetenschappelijke programma's zouden studenten kunnen leren dat creativiteit van essentieel belang is voor henzelf en voor de maatschappij in het algemeen. Zij zouden zich ervan bewust moeten zijn dat ze hun eigen creativiteit kunnen beschermen en eventueel kunnen exploiteren.

Alle studenten van het hoger onderwijs die afstuderen in ingenieursstudies, wetenschapsrichtingen, handels- of rechtenstudies en MBA-studenten zouden over een basiskennis inzake IE-rechten moeten beschikken. Bijgevolg moeten absoluut IE-cursussen worden toegevoegd aan deze studieprogramma's. Andere studenten zouden deze cursussen als optievak moeten kunnen kiezen. De volgende onderwerpen zouden moeten worden behandeld:

- Basiskennis intellectuele eigendom (bv. auteursrecht, octrooipraktijk)
- Octrooien als zakeninstrument; IE-strategie
- Octrooien als bron van informatie voor onderzoeksactiviteiten (bv. leren zoeken in octrooidatabanken)
- Hoe een octrooiaanvraag voorbereiden (hoe het wel en hoe het niet moet)
- Waardering van het economisch potentieel van IE
- Basiskennis contracten (in geval van samenwerking op het vlak van IE)

Deze cursussen zouden kunnen worden gespreid over het volledige bachelor- en masterprogramma (bv. 24 uren in de bachelorprogramma's met meer theoretische cursussen en 24 uren in de masterprogramma's met meer praktische cursussen en case studies).

Er zou ook een multidisciplinaire Master in IE-management kunnen worden ingevoerd en hierbij zouden docenten van verschillende departementen en faculteiten kunnen worden betrokken.

5. Academische onderzoekers opleiden

PROBLEEM:

In de academische onderzoekskringen is men zich doorgaans zeer weinig bewust van het IE-systeem. Wanneer binnen een universitair laboratorium een uitvinding wordt gedaan, dan wordt deze ofwel rechtstreeks gepubliceerd, ofwel blijft deze onbekend.

De zwakke kennis van het octrooisysteem kan leiden tot frustraties die worden veroorzaakt door verkeerd gedrag van onderzoekers (de uitvinding op informele seminars bekendmaken, geloven dat het octrooi niet duur is en geen tijd in beslag neemt, denken dat er snel een financiële return zal zijn, de waarde van hun uitvindingen overschatten... (cf. Mathieu en van Pottelsberghe, 2006)).

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN:

Bied onderzoekers IE-opleidingen aan in doctoraatsprogramma's voor wetenschappelijke richtingen. Het zou gaan om een opleiding van 12 tot 20 uur, met een korte inleiding in de intellectuele eigendom, gevolgd door concrete opleidingssessies over de octrooieringsprocedure, de waardering van het octrooi, de vergunningscontracten en de onderzoeksprocedure bij octrooibureaus. In de opleidingssessies zouden de volgende onderwerpen worden behandeld:

- basiskennis intellectuele eigendom (bv. auteursrecht, octrooipraktijk)
- octrooien als zakeninstrument; IE-strategieën
- octrooien als bron van informatie voor onderzoeksactiviteiten (bv. het doorzoeken van octrooidatabanken)
- hoe een octrooiaanvraag voorbereiden (hoe het wel en hoe het niet moet)
- waardering van het economisch potentieel van IE

Octrooien kunnen een **verbeterde impact hebben op de loopbaanmogelijkheden van onderzoekers**, op voorwaarde dat ze in academische cv's als wetenschappelijke bijdrage worden erkend. De universiteitsautoriteiten zouden octrooien kunnen beschouwen als publicaties, zoals het NFWO dat al doet. Het idee bestaat erin een octrooi niet als gelijkwaardig met een hoogwaardige wetenschappelijke publicatie te beschouwen, maar wel gelijk te stellen met een lokale of binnenlandse publicatie.

6. Kortlopende intensieve opleiding voor de kaderleden van kmo's

PROBLEEM:

Kleine en middelgrote ondernemingen besteden doorgaans onvoldoende tijd aan IE-materies, omdat ze te weinig tijd en middelen hebben. Er wordt evenwel algemeen erkend dat de inzameling van fondsen en de ontwikkeling van exportstrategieën sterk worden vergemakkelijkt door een relevante octrooibeschermtng in binnen- en buitenland.

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN:

Creëer een kortlopend opleidingsprogramma voor kaderleden van kmo's (IE-managementattest) (d.w.z. ofwel gedurende twee tot drie dagen, ofwel in zes avondlessen).

Voor beroepsmensen is het belangrijk dat de cursussen praktisch van opzet zijn en worden toegespitst op case studies. Bijgevolg zouden de cursussen moeten worden gegeven door deskundigen in de IE-praktijk met ervaring op het terrein (octrooigemachtigden, zakenmensen, TTO-managers, gastsprekers van de European Patent Academy...). Deze opleiding zou duidelijke netwerkeffecten hebben voor ondernemers.

III. DE INFORMATIE VERBETEREN

- Informatie over IE centraliseren
- Een IE-forum en een "Belgische octrooiprijs" organiseren

7. Informatie over IE centraliseren

PROBLEEM:

Verschillende deelnemers wijzen op het probleem dat er te weinig informatie (of zeer versnipperde informatiebronnen) bestaat met betrekking tot het IE-systeem in het algemeen, de beschikbare IE-instrumenten, de softwareinstrumenten die kunnen worden gebruikt voor het ophalen van informatie, de beschikbare adviserende diensten en de opleidingssessies die worden aangeboden door universiteiten en gespecialiseerde instellingen.

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN:

Een brochure opstellen en een website ontwerpen (een soort van portaalsite die informatie verschaft maar ook links met andere IE-gerelateerde sites aanbiedt), met basisinformatie over:

- IE-strategieën of andere aanverwante strategieën
- octrooioprocedures (octrooierbaarheidsvoorwaarden, kosten...)
- ophalen en analyseren van informatie over octrooien
- technieken voor de waardering van octrooien

Voor elk van de bovenstaande onderwerpen zal de website/brochure de volgende informatie moeten verstrekken:

- basisinformatie geïllustreerd met case studies
- octrooiaanvraag: hoe het wel en hoe het niet moet
- verwijzingen naar documenten/websites waar uitvoeriger informatie kan worden gevonden
- een overzicht van de bestaande regeringssteun (federale, gewest-, lokale regering)
- verwijzing naar (federale, gewestelijke en lokale) contactpersonen
- informatie over opleidingsmogelijkheden

Deze gecentraliseerde voorlichting zou kunnen worden uitgevoerd door de **Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom**, in nauwe samenwerking met gewestelijke organisaties, teneinde alle informatie te verzamelen en te verspreiden.

8. Een “IE-forum” en een “Belgische octrooiprijs” organiseren

PROBLEEM:

De deelnemers aan de brainstormsessie merkten op dat er nood is aan een grotere algemene kennis van de mogelijkheden die voorhanden zijn om de eigen intellectuele eigendom te beschermen. Bovendien erkenden ze de behoefte aan informatie-uitwisseling inzake IE en aan intensere netwerkmogelijkheden. Dit geldt zeker voor België, dat een zeer versnipperd institutioneel O&O- en innovatielandschap heeft.

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN:

Creëer een landelijk IE-forum, dat alle spelers zou bijeenbrengen die te maken hebben met IE in België: de nationale Dienst voor de Intellectuele Eigendom, de bevoegde ministeries en overheidsinstellingen, de ondernemingen, de sociale partners, de TTO's van universiteiten en onderzoekscentra, de PATLIB-centra, IE-consulenten, octrooigemachtigden, advocaten en rechters die octrooizaken behandelen, zowel uit België als uit de buurlanden. Het forum zou geregeld moeten bijeenkomen om informatie en beste praktijken uit te wisselen en verbeteringen in het IE-beleid voor te stellen. Zo heeft bv. Japan gedurende verschillende jaren een succesvol IE-forum georganiseerd (zie bijlage A.2) waarin alle institutionele spelers op het vlak van IE werden samengebracht. Ondertussen werd dit idee al door sommige EU-lidstaten, waaronder de Tsjechische Republiek en Bulgarije, in de praktijk gebracht.

Verschillende deelnemers onderstreepten dat het IE-forum zou moeten openstaan voor een breed publiek en dat ook grote ondernemingen, kleine bedrijven, studenten en onderzoekers een plaats in het forum zouden moeten krijgen. Het zou functioneren als een denktank en als een conferentie op hoog niveau, met inbegrip van stands en demonstraties van geoctrooieerde uitvindingen (een of twee dagen), met enkele presentaties, diverse werkgroepen enz.

Creëer een jaarlijkse Belgische octrooiprijs voor de meestbelovende geoctrooieerde uitvindingen. De prijs zou worden uitgereikt door de regering (fod Economie), eventueel in samenwerking met een zakenpartner, om een uitvinder te bekronen voor zijn of haar creativiteit. Elk jaar zou kunnen worden gekozen voor een verschillend technologisch vakgebied en een panel van deskundigen uit de academische en de zakenwereld zou kunnen bijeenkomen om de voorgelegde octrooien te beoordelen. Voor deelname aan de prijs zouden een aanzienlijke technologische voorsprong en/of grote commerciële mogelijkheden, hetzij via een uitbatingsvergunning, hetzij via de oprichting van een startbedrijf, kunnen worden vooropgesteld.

De octrooiprijs zou bestaan in een financiële beloning voor de onderzoeker(s) die de uitvinding heeft (hebben) gedaan. Octrooien zijn in het algemeen een niet-financiële beloning (of erkenning) voor de onderzoekers die de uitvinding hebben gedaan, aangezien hun naam wordt bekendgemaakt in het octrooi. Deze prijs zou niet alleen de reputatie van de uitvinder(s) aanzienlijk verbeteren, hij zou bovendien de zichtbaarheid van de uitvinding verbeteren (en bijgevolg de kans op exploitatie verhogen) en het O&O-laboratorium (binnen grote ondernemingen, kmo's of universiteiten) meer naambekendheid geven.

De Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom (die de onlangs opgerichte IE-Raad coördineert en ook de IE-portaalsite zou coördineren) zou een goede en nuttige projectleider zijn voor zowel het IE-forum als de Belgische Octrooiprijs.

IV. DE ZICHTBAARHEID ALS EUROPESE SPELER VERBETEREN

- Een efficiënt Belgisch systeem voor de geschillenregeling inzake octrooien
- Beleidsondersteuning voor de verbetering van het Europese octrooisysteem

9. Een efficiënt Belgisch geschillensysteem inzake octrooien

PROBLEEM:

Bij geschillen op het vlak van IE zijn vaak ondernemingen van verschillende landen betrokken; ze hebben dikwijls betrekking op verschillende Europese markten en doen zich ook geregeld voor in andere landen dan België. Sommige landen hebben een goede reputatie wat hun IE-geschillensysteem betreft (bv. Duitsland, Groot-Brittannië, Zwitserland en Nederland). Uit de brainstormsessies bleek duidelijk dat België klaarblijkelijk niet wordt gewaardeerd voor zijn rechtspraak over IE-zaken. Integendeel, de deelnemers onderstreepten het gebrek aan infrastructuur, wetgeving en gespecialiseerde rechters terzake. Het is duidelijk dat dit probleem een nadeel is voor het Belgisch innovatiesysteem. Belgische ondernemingen, meer bepaald kmo's, bezitten weinig kennis van deze geschillenprocedures en kampen met een competentie- en taalkloof wanneer ze in het buitenland een geschil aanhangig maken. Bovendien zou de internationale reputatie van België er veel baat bij hebben, mocht ons land beschikken over een competent en internationaal erkend geschillensysteem voor de schending van octrooien.

- Er zijn geen gespecialiseerde rechters voor IE-zaken.
- In België zullen vanaf 1 november 2007 vijf handelsrechtbanken bevoegd zijn voor IE-materies. Deze zullen de rechtbanken van eerste aanleg vervangen.⁵

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN:

- Gelet op het vrij lage aantal zaken is de oprichting van een speciale IE-rechtbank misschien geen goede optie voor België, maar een **centralisering van IE-geschillen in één rechtbank** wordt sterk aanbevolen (bv. een centralisering in de handelsrechtbank van Brussel, zoals dat wordt voorgesteld door de Raad voor de Intellectuele Eigendom). De weinige rechters van de burgerlijke rechtbanken met enige ervaring inzake IE zouden kunnen worden gemachtigd om recht te spreken in een handelsrechtbank, overeenkomstig de algemene voorschriften van het gerechtelijk wetboek inzake mobiliteit. Het huidige systeem zou kunnen worden versterkt om een ad hoc aanwijzing van ervaren rechters mogelijk te maken, die zitting zouden hebben in het panel van de handelsrechtbanken die een IE-zaak moeten behandelen.
- In de handelsrechtbank die bevoegd is voor intellectuele eigendom **zou een speciale IE-kamer moeten worden opgericht**, waarin rechters worden bijgestaan door rechters in handelszaken die gespecialiseerd zijn in IE. Deze onafhankelijke rechters in handelszaken zouden over enige technische en wetenschappelijke bagage en een goede kennis van het octrooisysteem beschikken.
- **De rechters die worden toegewezen voor IE- zaken zouden terzake beter moeten worden opgeleid**; informele uitwisseling van informatie met rechters van andere landen (bv. Nederland, Duitsland of Groot-Brittannië) en met EPO-deskundigen zou moeten worden georganiseerd. Deze opleiding zou ook moeten openstaan voor octrooigemachtigden en rechters in handelszaken en zou een certificaat kunnen opleveren. Aangezien zaken m.b.t. inbreuken zeer duur kunnen zijn, zouden bemiddeling en arbitrage formeel aan de opleidingsprogramma's moeten worden toegevoegd.

⁵ Onlangs werden in België verschillende nieuwe wetten goedgekeurd, die de afdwingbaarheid van IE-rechten aanzienlijk verhogen: de wet van 10 mei 2007 betreffende de aspecten van gerechtelijk recht van de bescherming van intellectuele eigendomsrechten (BS 10/05/2007 + erratum BS – 14/05/2007); de wet van 9 mei 2007 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van de bescherming van intellectuele eigendomsrechten (BS – 10/05/2007 + erratum BS – 15/05/2007); en de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat (BS – 31/05/2007);

10. Beleidsondersteuning voor de verbetering van het Europese octrooisysteem in het algemeen

PROBLEEM:

Tot dusver is het Europese octrooisysteem sterk versnipperd, wat leidt tot hoge kosten voor het octrooieren en een complex systeem dat niet erg bevattelijk is voor kmo's. De belangrijkste Europese dimensie die de laatste dertig jaar met succes werd geïmplementeerd, is het Europese octrooi, d.w.z. een centralisering van het onderzoeks- en controleproces bij het EPO (Europees octrooibureau). Wanneer het EPO een octrooi heeft toegekend, moet het evenwel worden beheerd op het niveau van de nationale lidstaat (d.w.z. de validatie, de vertaling, de betaling van de verlengingskosten en de handhaving). Dit leidt tot een systeem dat van grote en kleine ondernemingen binnen en buiten Europa veel kritiek krijgt.

Met betrekking tot het Europese octrooisysteem worden drie grote problemen aangehaald. Ten eerste: het Londen Protocol, dat tot doel heeft de vertaalkosten te verminderen, werd nog niet bekrachtigd door Frankrijk en België. Dit protocol kan in werking treden wanneer het is geratificeerd door acht landen, waaronder het VK, Frankrijk en Duitsland. Ten tweede: de EPLA, die ernaar streeft een gecentraliseerde geschillenprocedure te ontwikkelen voor de lidstaten van de European Patent Organisation (door de oprichting van een gecentraliseerde Europese rechtbank), is nog lang niet geïmplementeerd en geratificeerd (op dit moment doen zich in Europa voor een welbepaald octrooi vaak talloze geschillen voor).⁶ Ten derde: het is voor kmo's in heel Europa moeilijk om na te gaan op welke octrooien ze een inbreuk zouden kunnen plegen door hun eigen business te ontwikkelen, maar het is ook moeilijk te verifiëren of een octrooi nog steeds van kracht is in een of meer landen.

VOORGESTELDE OPLOSSINGEN:

- **Het Londen Protocol moet** buiten België politiek worden ondersteund en moet dringend worden geratificeerd.
- **Het Engels moet als octrooi taal worden aanvaard in België**, zelfs voor nationale octrooiaanvragen. Dit zal plaatselijke ondernemingen (meer bepaald op hoogtechnologische gebieden) ertoe aanzetten hun toepassing eerst in België in het Engels te laten octrooieren i.p.v. rechtstreeks een octrooi aan te vragen in het VK, in de VS of bij het EPO.
- **Het beleid moet de implementering van een Europees octrooigeschillensysteem ondersteunen**, dat gebaseerd is op de inhoud van het ontwerp van Europese overeenkomst inzake octrooigeschillen (EPLA).
- **Het beleid moet de instellingen ondersteunen die streven naar een betere kwaliteit op het vlak van octrooieerbaarheidsnormen** op basis van de aanbevelingen die bv. werden opgenomen in het STOA-rapport (2007).
- **Stimuleer de ontwikkeling van een databank met "van kracht zijnde octrooien"**, die eventueel wordt beheerd door het EPO en voor elk door het EPO verleend octrooi gemakkelijk automatisch zou kunnen aangeven of het in een welbepaald jaar en in een welbepaald land van kracht is.

⁶ De gecentraliseerde geschillenprocedure zou eveneens kunnen worden ontwikkeld voor alle lidstaten van de Europese Octrooiorganisatie (32 lidstaten sinds 1 september 2007). Dit zou wel eens moeilijk uitvoerbaar kunnen blijken, aangezien verschillende landen geen lid zijn van de Europese Unie.

Bibliografie

Archontopoulos, E., D. Guellec, N. Stevnsborg, B. van Pottelsberghe de la Potterie en N. van Zeebroeck, 2007, When small is beautiful : measuring the evolution and consequences of the voluminosity of patent applications at the EPO, *Information Economics and Policy*, (19(2)), 103-132.

CRB, 2006, *Diagnoseadvies over O&O en innovatie*, CRB 2006-631, 8 p.

De Rassenfosse, G. en B. van Pottelsberghe de la Potterie, 2007, Per un pugno di dollari : a first look at the price elasticity of patents, CEPR Working Paper, forthcoming.

Debackere K. en R. Veugelers, 2005, The role of academic technology transfer organizations in improving industry science links, *Research Policy*, 34, pp. 321-342.

Dernis H., D. Guellec en B. van Pottelsberghe de la Potterie, 2001, Using patent counts for cross-country comparisons of technology output, *STI Review*, 27, OECD, 129-146.

Encaoua D., D. Guellec en C. Martinez, 2006, Patent systems for encouraging innovation : Lessons from economic analysis, *Research Policy*, 35(9), pp. 1423-1440.

Geuna A. en L.J. Nesta, 2006, University patenting and its effects on academic research: The emerging European evidence, *Research Policy*, 35(6), pp. 790-807.

Guellec, D. en B. van Pottelsberghe de la Potterie, 2001, The internationalisation of technology analysed with patent data, *Research Policy*, 30(8), pp. 1256-1266.

Guellec, D. en B. van Pottelsberghe de la Potterie, 2004, Measuring the internationalisation of the generation of knowledge – An approach based on patent data”, Hoofdstuk 29, in H.F. Moed, W. Glänzel en U. Schmoch (Eds), *Handbook of Quantitative Science and Technology Research – The use of publication and patent statistics in studies of science and technology systems*, Kluwer Academic Publishers, pp. 645-662..

Guellec, D. en B. van Pottelsberghe de la Potterie, 2007, *The Economics of the European Patent System*, Oxford University Press, Oxford, 250 p.

Jaffe A. en J. Lerner, 2004, *Innovation and its discontents*, Princeton University Press, 256 p.

Sapsalis, E. en B. van Pottelsberghe de la Potterie, 2007, The institutional sources of knowledge and the value of academic patents, *Economics of Innovation and New Technology*, 16(2), p. 139-157.

Saragossi, S. en B. van Pottelsberghe de la Potterie, 2003, What Patent Data Reveal about Universities : The Case of Belgium, *Journal of Technology Transfer*, 28, pp. 9-15.

Scotchmer S., 2004, *Innovation and Incentives*, MIT Press, Cambridge, 356 p.

Stevnsborg, N. en B. van Pottelsberghe de la Potterie, 2007, Patenting Procedures and Filing Strategies at the EPO, Hoofdstuk 6, in Guellec, D. en B. van Pottelsberghe de la Potterie, *The Economics of the European Patent System*, Oxford University Press, Oxford, 155-183.

STOA, 2007, Policy Options for the Improvement of the European Patent System, Europees Parlement, Scientific and Technological Options Assessment, 14 juni, 70 p.

Van Dierdonck R., K. Debackere en B. Engelen, 1990, University-industry relationships: how does the Belgian academic community feel about it?, *Research Policy*, 19, pp. 551-566.

Van Looy B., J. Callaert en K. Debackere, 2006, Publication and patent behavior of academic researchers: Conflicting, reinforcing or merely co-existing?, *Research Policy*, 35(4), 596-608.

Van Pottelsberghe de la Potterie B., 2007, Hot Patent Issues, Hoofdstuk 7, in Guellec, D. en B. Van Pottelsberghe de la Potterie, *The Economics of the European Patent System*, Oxford University Press, Oxford, 184-215.

Van Pottelsberghe de la Potterie B. en D. François, 2006, The Cost Factor in Patent Systems, CEPR Discussion Paper 5944.

Van Pottelsberghe de la Potterie B. en N. Van Zeebroeck, 2008, A Brief History of Space and Time: the Scope-Year Index as a Patent Value Indicator Based on Families and Renewals, *Scientometrics*, forthcoming, (beschikbaar op de RePEc-website, CEPR Discussion Paper 6321).

Van Zeebroeck N., V. van Pottelsberghe de la Potterie en D. Guellec, 2007, Patents and Academic Research: A State of the Art, *Journal of Intellectual Capital*, forthcoming.

Bijlage

A.1. BESCHRIJVING VAN DE FRANSE IE-AUDIT:

De Franse IE-audit is een proactief beleid waarin IE-deskundigen innoverende kmo's bezoeken die geen gebruik maken van hun intellectuele-eigendomsrechten (in het bijzonder van octrooien) en niet goed weten wie wat doet op IE-vlak, wat hun rol en hun opdracht is. Met de IE-audit wordt nagegaan welke meerwaarde IE (intellectuele eigendom en de andere manieren om rechten op innovaties en het beheer ervan te verwerven, zoals bedrijfsgeheimen, contracten en beheer van informatiestromen) kan bezorgen aan het bedrijf rekening houdend met de algehele context.

Een volledige IE-audit duurt anderhalve dag en is voor de kmo's kosteloos. De audit bestaat uit:

- de voorbereiding
- het bezoek aan de kmo (een halve dag)
- een analyse, samenvatting en ontwerp
- de voorstelling van een verslag binnen de onderneming. Dit verslag beschrijft de activiteit en de belangrijkste producten en projecten van het bedrijf, de omgeving waarin het bedrijf functioneert (klanten, concurrenten, partnerschap, regelgevende context), de doelstellingen van het bedrijf, een beschermingsinventaris, de belangrijkste acties die nuttig zijn inzake IE en de concurrentievoordelen. In de bijlagen staan de procedures voor de bescherming van ontwerpen, octrooien of merken en informatie over concurrenten vanuit IE-databanken.

In Frankrijk wordt deze dienst verleend door het Franse octrooibureau (INPI), dat IE-consulenten of algemene consulenten met een degelijk inzicht in IE financiert om de audits uit te voeren. Voor de aanwijzing van en de zoektocht naar innoverende kmo's maakt het INPI gebruik van zijn brede netwerk van vijftien gewestelijke bureaus over heel Frankrijk.

A.2. BESCHRIJVING VAN HET JAPANSE IE-FORUM

In Japan werd een strategische raad opgericht om een nationale strategie inzake intellectuele eigendom uit te stippelen en het nodige beleid ter zake een stevige duw in de rug te geven. Deze raad is een permanent orgaan waarin de Eerste minister (voorzitter), alle ministers van de regering en tien deskundigen uit de academische en industriële wereld (3 CEO's) zitting hebben. De Eerste minister geeft actierichtlijnen aan de bevoegde ministers en zorgt ervoor dat alle betrokken ministeries te gepasten tijde zorgen voor de opvolging van de dossiers.

In juli 2003 hebben de strategische hoofdkwartieren inzake IE een eerste actieplan voorgesteld: het strategische IE-programma. Daarin staan 270 verschillende maatregelen die door de bevoegde ministeries en agentschappen moeten worden geïmplementeerd en die tot dusver hebben geleid tot ruim 40 wetten die door het Japanse parlement werden goedgekeurd. Voor het programma 2007 wordt een uitvoerig actieplan voorbereid.

Het uiteindelijke doel bestaat erin van Japan een "bakermat van intellectuele eigendom" te maken. Dit doel kan alleen worden bereikt indien ook het grote publiek het nut van dit streven inziet. Bijgevolg raadpleegt de raad geregeld de publieke opinie en organiseert hij op verschillende plaatsen informatievergaderingen en symposia over de strategie inzake intellectuele eigendom.

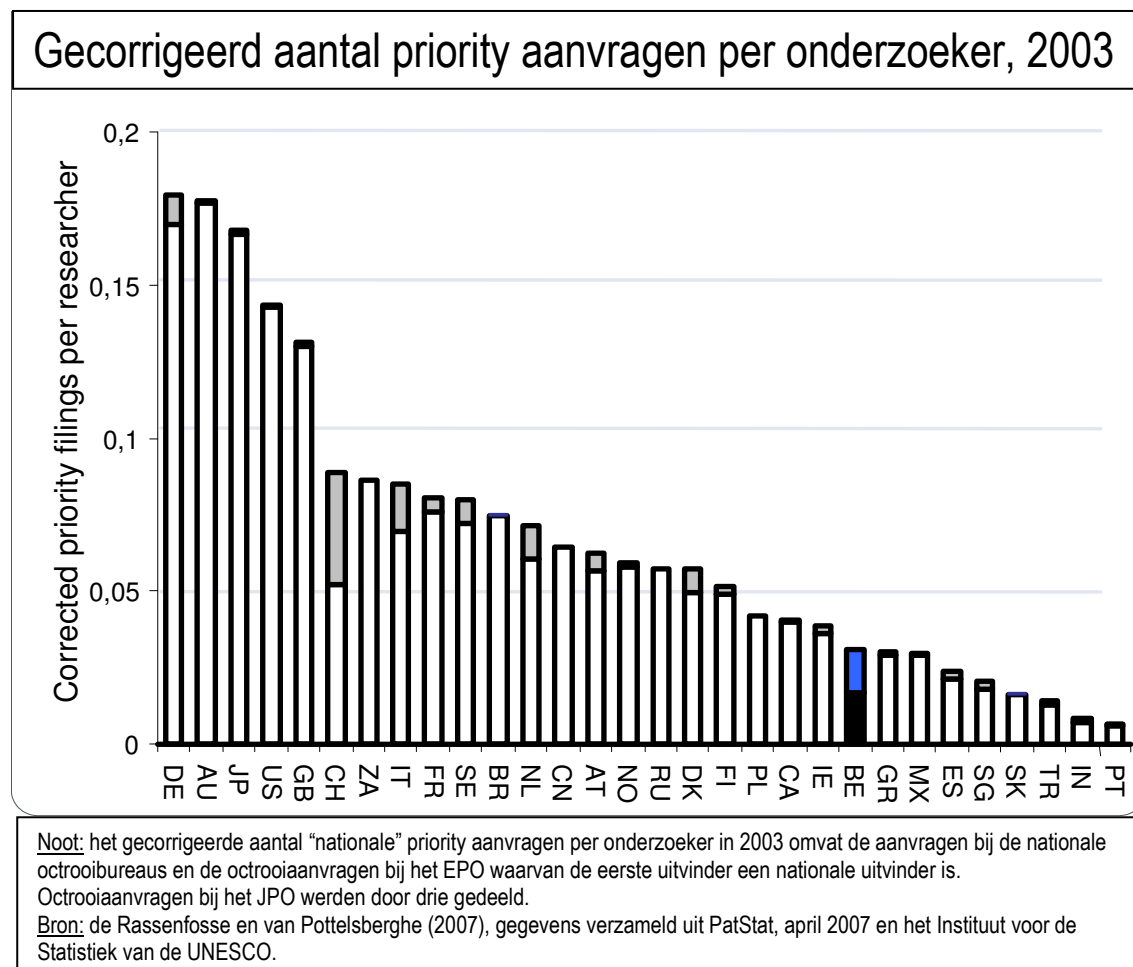
A.3. AANTAL PRIORITY AANVRAGEN PER LAND VAN OORSPRONG

Grafiek 1 in het corpus van dit document geeft het aantal priority aanvragen bij elk nationaal octrooibureau weer. Deze indicator kan een vertekend beeld geven aangezien in sommige landen (waaronder Nederland, Zwitserland en België) ondernemingen en uitvinders steeds meer hun priority aanvragen rechtstreeks bij het EPO registreren (zie de discussies over de methodologie voor de telling van octrooien door Dernis et al. (2001) en door de Rassenfosse en van Pottelsberghe (2007a, 2007b)).

Een alternatieve telmethode zou erin bestaan aan het aantal binnenlandse octrooiaanvragen bij nationale octrooibureaus het aantal priority aanvragen te tellen die rechtstreeks worden geregistreerd bij het EPO, maar dan wel per land van oorsprong van de uitvinders.

De resultaten van deze telwijze staan geïllustreerd in grafiek A.1 hieronder. Hieruit blijkt duidelijk dat het aantal octrooiaanvragen per onderzoeker, zelfs met deze verbeterde meting, in België nog altijd zorgwekkend laag is.

Grafiek A.3.1. Gecorrigeerd aantal priority aanvragen per onderzoeker, 2003

A.4. KOSTEN VAN OCTROOIAANVRAGEN EN VERLENGINGSKOSTEN IN BELGIE

Sinds 1 september 2007 kunnen de octrooikosten in België als volgt worden samengevat (bron : Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom, gegevens vanaf 1 september 2007)

Procedurekosten (afgerond tot op de eenheid), EUR	
--	--

50	Registratie van een octrooiaanvraag
12	Aanvraag van prioritaire rechten
887	Onderzoekskosten
6	Aanvraag voor een onderzoek op internationale schaal
12	Kosten per gecorrigeerde (of lichtjes gewijzigde) bladzijde van de octrooiaanvraag
12	Aanmelding voor de gedeeltelijke of volledige verkoop (overdracht) van een octrooiaanvraag
12	Aanmelding van de vergunning voor een octrooi

Verlengingskosten					
Jaar	EUR	Jaar	EUR	Jaar	EUR

Jaar	EUR	Jaar	EUR	Jaar	EUR
3 ^{de}	30	9 ^{de}	130	15 ^{de}	285
4 ^{de}	45	10 ^{de}	150	16 ^{de}	320
5 ^{de}	60	11 ^{de}	170	17 ^{de}	355
6 ^{de}	75	12 ^{de}	190	18 ^{de}	395
7 ^{de}	90	13 ^{de}	220	19 ^{de}	435
8 ^{ste}	110	14 ^{de}	250	20 st	475

A.5. KOSTPRIJS VAN EEN EUROPEES OCTROOI

De kostprijs van een octrooiaanvraag bij het EPO ligt veel hoger dan bij het USPTO of bij het JPO (resp. het US Patent and Trademark Office and het Japan Patent Office). Dit is te wijten aan de vertaalkosten (en de kosten van de diensten verstrekt door octrooigemachtigden) en aan het feit dat het Europese octrooisysteem niet geïntegreerd is. Zodra een octrooi is verleend door het EPO, moet het worden vertaald, gevalideerd (met de daaraan verbonden kosten) en gehandhaafd in elke van de gewenste lidstaten waar het moet worden beschermd. Gemiddeld wordt een octrooi in 5 tot 6 van de 32 lidstaten gevalideerd.

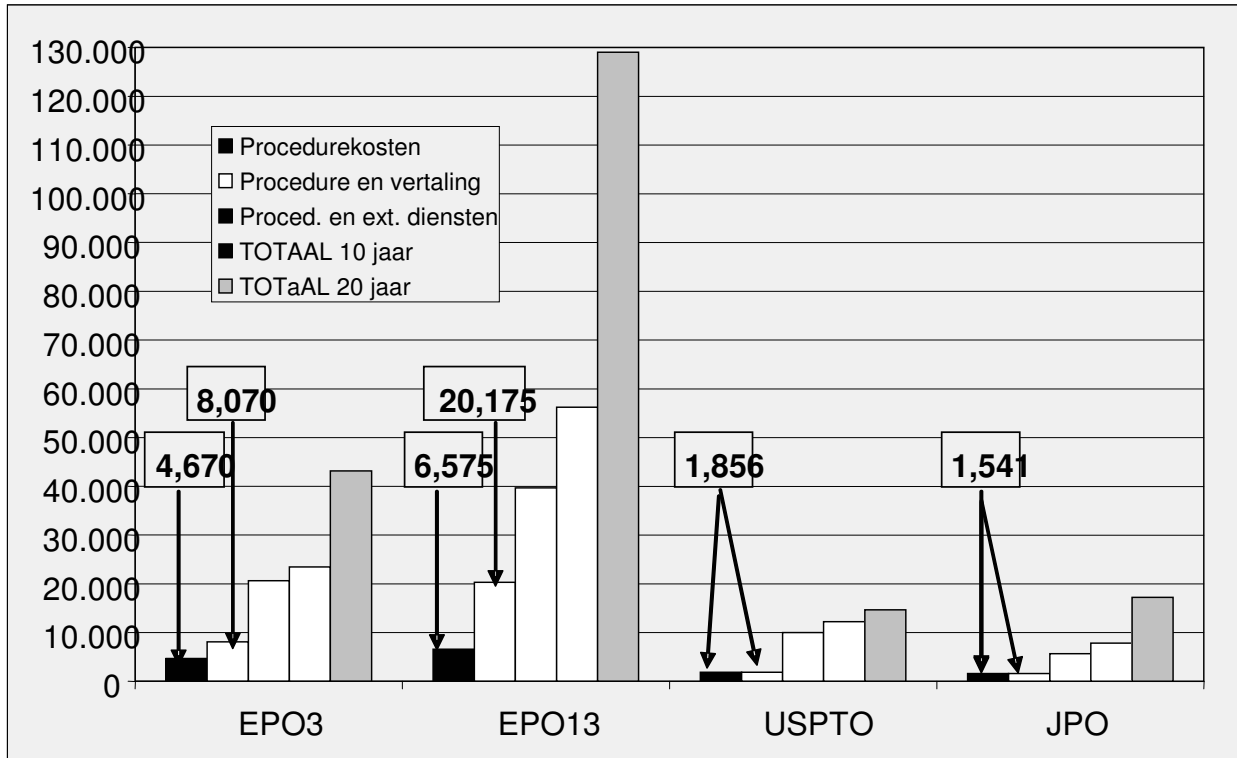
Aangezien een octrooi zowel een wettelijk als een technisch document is, is de opstelling ervan niet zo eenvoudig. Bijgevolg doen de meeste aanvragers een beroep op een octrooigemachtigde. Afgezien van het opstellen van het octrooi krijgt de aanvrager van de octrooigemachtigde ook nog ondersteuning gedurende de verschillende octrooieringsprocedures. Daarbij moeten de volgende kostencomponenten in rekening worden gebracht (de ‘*’ geeft aan dat de kostprijs makkelijk meetbaar is, aangezien hij overeenstemt met officiële tarieven):

- Officiële tarieven (aanvraag, onderzoek, controle)*
- Octrooigemachtigde voor document
- Octrooigemachtigde voor handelingen
- Octrooigemachtigde voor vertalingen
- Validatiekosten in de nationale octrooibureaus*
- Verlengingskosten in de nationale octrooibureaus*

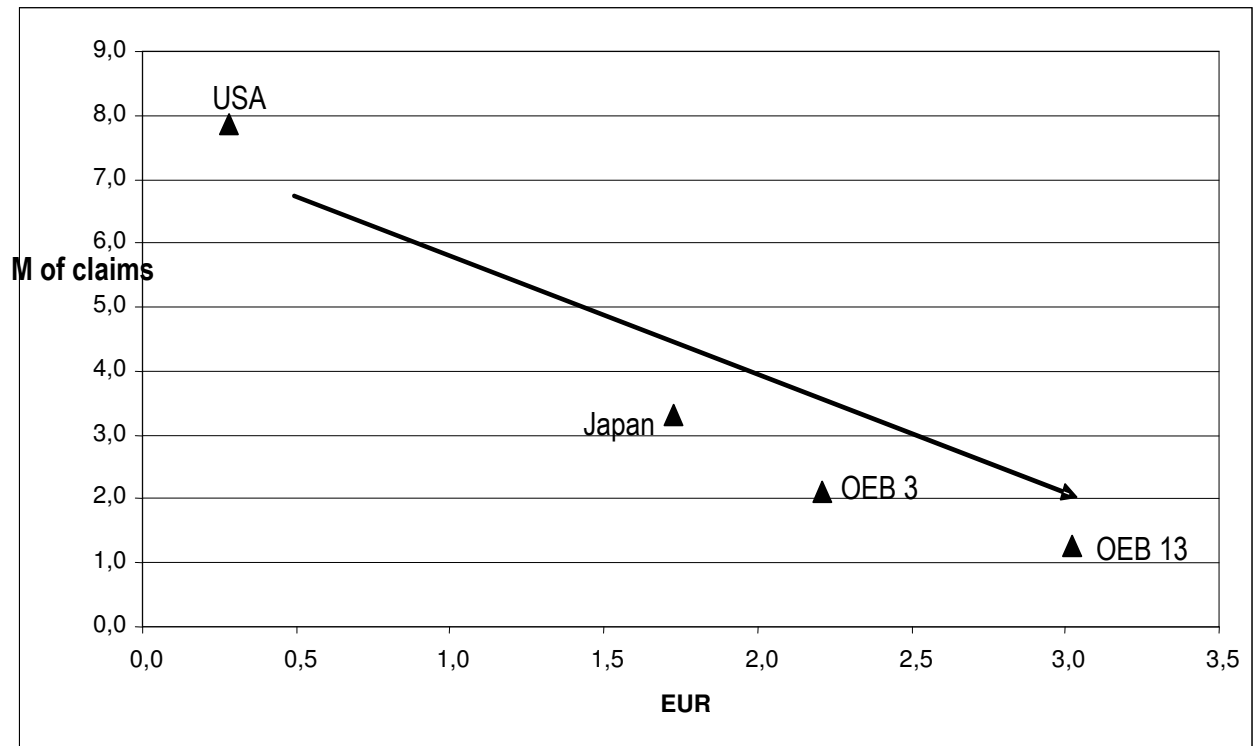
Met andere woorden, de kostprijs van octrooieren is uniek voor elk octrooi en hangt af van de gewenste dienstenkwaliteit, het aantal claims/bladzijde in het document, de gewenste geografische reikwijdte voor de bescherming, de gewenste snelheid van dienstverlening, het gewenste kanaal (Verdrag tot Samenwerking inzake Octrooien, rechtstreeks...). Om de kostprijs van octrooien in de drie grote octrooibureaus (USPTO, EPO en JPO) met elkaar te vergelijken, hebben van Pottelsberghe en François (2006) een simulatiemethodologie ontwikkeld die gebaseerd is op de volgende hypothesen: 1) het gemiddelde octrooi in 3 en in 13 lidstaten; 2) het gemiddelde aantal claims dat wordt opgetekend in de drie octrooibureaus en 3) de procedurekosten (enkel tarieven), de procedure- en vertaalkosten, de procedure-, vertaal- en externedienstenkosten en de kosten voor verlenging met tien en met twintig jaar.

Uit grafiek A.5.1. blijkt duidelijk dat een Europees octrooi, zelfs als het is beschermd in slechts drie landen, heel wat duurder is dan in de VS of in Japan. De auteurs hebben bovendien de vergelijkbaarheid van deze cijfers verbeterd door de kostprijs van een octrooi te delen door het aantal claims ervan (kostprijs per claim) en vervolgens door het aantal inwoners in de markt (kostprijs per claim per miljoen inwoners). Grafiek A.5.2. toont niet alleen aan dat de kostprijs per claim per capita zeven- tot tienmaal duurder is in Europa dan in de VS, maar ook dat deze kostprijs het aantal octrooien die worden geregistreerd bij elk octrooibureau beïnvloedt, zoals blijkt uit de miljoenen claims die in 2003 werden geregistreerd.

Grafiek A.5.1. Kostprijs van octrooien, 2003, van Pottelsberghe en François (2006)

Grafiek A.5.2. Kostprijs per claim per capita en vraag naar octrooien, 2003, van Pottelsberghe en François (2006)

Lijst van deelnemers op 8, 11 en/of 12 juni

Allewijn Kristel	IWT
Antheunis Nicole	Université de Liège, TTO
Artelsmaier Georg	Europees Octrooibureau
Bailleux Geoffrey	Fod Economie
Bostyn Sven	Advocaat, Ph. D., Academia
Brohez Véronique	Vesuvius
Cardoen Marnick	Picanol
Dambois Denis	Europese Commissie
de Béthune Emmanuel	CRB
De Grootte Dominic	Universiteit Gent, TTO
Debackere Koen	KULeuven
Deberdt Dominique	INPI (Office nationale de la PI, France)
Debrulle Jérôme	Fod Economie/IE
Delhause Bernard	Federaal Wetenschapsbeleid
Dethée Michel	SERV
Dewart Jean-Christophe	TOTAL Petrochemicals Research
Drisque Stefan	Fod Economie/IE
Gabant Philippe	Delphi Genetics
Gevers François	Gevers, octrooigemachtigde
Goedeweck Rudi	Agfa Graphics
Harding Ton	CRB
Honraet Kris	Oystershell NV
Jacques Philippe	Solvay NV
Knaepen Wim	SERV
Laurent Paul	Fod Economie
Mathieu Azèle	Université Libre de Bruxelles, TTO
Quaghebeur Luc	Janssen Pharmaceutica
Reuter Etienne	Agence de Stimulation Technologique
Romain Astrid	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Ryckeboer Leo	Octrooigemachtigde
Serrier Jean-François	Solvay NV
Thumm Nikolaus	Zwitsers federaal instituut voor de IE
Van Loock Wim	Solifort BVBA
Van Maelderen Joelle	Van Maelderen, octrooigemachtigde
Van Pottelsberghe Bruno	EPO, ULB
Vandecandelaere Siska	CRB
Verhaeghe Jan	Compositrailer NV
Vermeulen Hilde	Vlaams Departement Economie, Wetenschap en Innovatie
Weymeersch Alain	Université Libre de Bruxelles, TTO